

Originalni naučni rad

UDK 004.4:371.3(497.6 Banja Luka)

DOI 10.7251/SVR2020009M

ZADOVOLJSTVO STUDENATA I PROFESORA NAČINOM IZVOĐENJA E-NASTAVE NA NEZAVISNOM UNIVERZITETU BANJA LUKA TOKOM VANREDNOG STANJA U REPUBLICI SRPSKOJ

Doc. dr Bojana Marković¹

Apstrakt: E-nastava je izazov i potreba vremena u kome živimo. U radu su predložene prednosti i nedostaci e-nastave kroz istraživanja različitih zemalja, ali i kroz naše istraživanje. Cilj našeg istraživanja je bio da ispitamo u kojoj mjeri su studenti i profesori Nezavisnog univerziteta u Banjaluci zadovoljni načinom izvođenja e nastave, kao i da identifikujemo osobenosti ovakvog načina rada, njegove prednosti i nedostatke. Profesori i studenti su se pozitivno izjasnili o načinu i efektima rada tokom vanrednog stanja. Rezultati pokazuju da studentima, više nego profesorima, odgovara ovaj vid nastave. Studenti visoko vrednuju rad profesora i samokritičniji su kada ocenjuju sopstveni rad. Studenti i profesori su jako zadovoljni korisnošću e- platforme univerziteta. U budućnosti treba raditi na tome, da ne postoje studenti, ma kako mali broj to bio u našem istraživanju, koji smatraju da su im delimično jasni zadaci i zaduženja ili da im nisu jasna zaduženja uopšte, jer je dobra interakcija i komunikacija preduslov svake nastave pa tako i e- nastave. Isto tako, profesori su se uverili da je potrebno uložiti veći trud pri dizajniranju i pripremanju edukativnih materijala za studente, ocenjivanju, onlajn testiranju, korišćenju savremenih edukativnih platformi van univerzitetske e-platforme i realizaciji predavanja uživo.

Cljučne reči: *e-nastava, interakcija profesora i studenata, motivacija za e- nastavu*

UVOD

Da bi napredovao i da bi bio konkurentan na tržištu, pojedinac treba stalno da se usavršava i razvija svoje veštine. Da bi imao priliku da se razvija, treba da učestvuje u savremenom nastavnom procesu i nastavi koja se isto kao i pojedinac stalno menja, stoga je nastava, koja odgo-

---

¹ Nezavisni univerzitet Banja Luka

vara potrebama vremena i ide u korak s njim, preduslov svakog kvalitetnog obrzovanja. E- nastava je odgovor na potrebe i pojedinaca i vremena u kome živimo.

Obrazovanje u 21.veku okrenuto je znanjima koja ne samo da su praktična već se zasnivaju na saradnji, interakciji i stvaralaštvu. Ekonomije znanja nema bez protoka informacija, interakcije međusobno bliskih ili udaljenih osoba, koji zajedno kreiraju akcije i iz čijih zajedničkih aktivnosti nastaju nove informacije, znanja, produkti. Prema shvatanjima OECD-a, za stvaranje ličnog, društvenog i ekonomskog blagostanja potrebna su nam znanja, veština, kompetencija i osobina pojedinaca koji kreiraju i stvaraju znanja (Keely, 2010).

Demokratičnost obrazovanja je preduslov svake nastave pa tako i e-nastave, a kvalitetna nastava doprinosi demokratičnosti u obrazovanju. Principi na kojima počiva demokratičnost su: princip jednakosti (pravednost, dostupnost, uvažavanje prava za sve, bez obzira na pol, uzrast, rasnu i religijsku pripadnost, mesto življenja i imovinsko stanje, sposobnosti i zdravstveni status); princip participacije (sloboda izražavanja mišljenja, izbora i aktivnog učešća u odlučivanju u praksi vaspitanja i obrazovanja, uz prihvatanje odgovornosti pojedinaca). Pored navedenih, za razvoj demokratičnosti neophodni su još: principi uvažavanja različitosti, uvažavanje slobode izbora, razvijanje samostalnosti i lične odgovornosti, razvijanje veština nenasilne komunikacije, negovanje kosmopolitizma i dr (Joksimović, 2005).

Svi postulati na kojima treba da se zasniva obrazovanje u 21.veku, prema Međunarodnoj komisiji za obrazovanje važe i za e- obrazovanje. Četiri stuba na kojima počiva obrazovanje za 21.vek su: učiti znati (znači steći široko opšte obrazovanje koje omogućava komunikaciju sa drugim jezicima i oblastima znanja), učiti umeti (znači steći profesionalne veštine, vrednosti i kompetencije), učiti živeti zajedno sa drugima (znači imati razumevanja i poštovanja za druge), učiti biti (znači razvijanje sopstvenih potencijala i identiteta) (Delor, 1999).

E – NASTAVA, E-UČENJE

Postoje brojni termini kojim se definiše učenje putem informaciono- komunikacionih tehnologija. U literaturi susrećemo različite srodne termine kao što su: učenje na daljinu, onlajn učenje, internetsko učenje, elektronsko učenje, m- učenje.

E-učenje se posmatra kao način korištenja elektroničkih sredstava za edukaciju zasnovanu na ulazima (npr. dizajn sistema: hardver, softver i

internet) i nastavnom procesu (npr. interakcija, saradnja i komunikacija) u cilju ostvarivanja vrednih finalnih rezultata, produkata učenja. E - učenje nije samo pomoćno sredstvo za tradicionalne metode učenja, već omogućava interakcije koje nisu ograničene redovnim ograničenjima vremena i prostora (Chang, Fu, Huang, 2017).

Elektronsko učenje se može najkraće definisati kao primena informaciono-komunikacionih tehnologija u procesu nastave/učenja, u cilju unapređivanja nastavnog procesa (Smernice za unapređivanje uloga informaciono-komunikacionih tehnologija u obrazovanju, 2013). Ovaj vid učenja se odvija u digitalnom svetu gde studenti imaju pristup edukativnim sadržajima i gde su u interakciji kako sa profesorima tako i međusobno.

Obrazovanje je prepoznato kao glavni faktor uspeha digitalizacije u BiH pa shodno tome u razvoju i implementaciji informaciono-komunikacionih infrastruktura (Strategija razvoja informacionog društva BiH, 2004). Otvaranje puteva e obrazovanju, odnosno, organizovanje edukacija, seminara, obuka, bolje obrazovanje nastavnika i voditelja obrazovnih institucija, izgradjivanje digitalnih nastavnih sadržaja, primena tehnologije u upravljanju, podrška e-obrazovanju i virtuelnim školama, podrška širokopojasne (i bežične) mreže, poticajno finansiranje su strateški ciljevi BiH (Strateški pravci razvoja visokog obrazovanja u federaciji BiH od 2012-2022).

Prednost elektronskog učenja posebno je vidljiva pri kreiranju fleksibilnijih školskih i studijskih programa jer deo nastave u učionici može biti zamenjen aktivnostima u elektronskom okruženju (tako da učenici mogu da biraju kada će učiti, koliko će vremena posvetiti određenoj temi i sl.), kao i pri podršci razvoju kvalitetnog obrazovanja na daljinu (povećanje udela onlajn programa koji, između ostalog, treba da povećaju konkurentnost sistema obrazovanja, omogućće veću dostupnost programa za učenje tokom čitavog života) (Smernice za unapređivanje uloga informaciono-komunikacionih tehnologija u obrazovanju, 2013).

Kao što su pokazala istraživanja, profesora sa Tajvanskog Univerziteta Cheok i Vong (2015), Chang, Fu, Huang, 2017 nastavnici koji već imaju iskustva u korištenju platformi e -učenja su svesni koliko je ova tehnologija efikasna i adekvatna i spremniji su da praktikuju e- učenje od onih koji nisu upotrebljavali e- učenje do sad. Istraživanja su pokazala da organizaciona politika i podrška imaju značajne efekte na uspeh sistema e- učenja i donose organizacione koristi. Dokazano je i da nastavnici ne uzimaju u obzir spoljašnju motivaciju (npr. novčane nagrade) kada koristite e - sistem (Liu, Huang i Lin 2012, prema: Chang, Fu, Huang, 2017).

Babson Survey u SAD-u trinaestogodišnjem praćenju pruža dokaze koji govore u prilog e-učenju, kao osnovnom mediju za realizaciju i pružanje tri važne činjenice o obimu obrazovanja na daljinu. Prvo, upisi na obrazovanje na daljinu kontinuirano su rasli po većoj stopi (3,9%) od one u celini visokog obrazovanja. Drugo, veliki deo (63,3%) glavnih akademskih lidera veruje je da je e-učenje kritična komponenta njihovih dugoročnih strategija rasta. Treće, značajan procenat (71,4%) glavnih akademskih lidera ocenio je ishode učenja e-učenjem kao uporedive ili superiorne u odnosu na instrukcije licem u lice (Allen, Seaman, Po-ulin, & Straut, 2016; Eom i Arbaugh, 2011b, prema: Eom, Ashill, 2018).

Mada mnogi smatraju da je glavna slabost e-nastave nedostatak kontakta licem u lice, metaanalitičke studije (Sredstva, Toiama, Murphi, Ba-kia, & Jones, 2009; Sitzmann, Kraiger, Stevart i Visser, 2006, prema: Eom, Ashill, 2018) sugerišu da su rezultati e-učenja jednaki ili u nekim slučajevima bolji od rezultata učenja licem u lice. Ishodi učenja imaju direktnu povezanost sa stepenom zadovoljstva učenika (Eom, Ashill, 2018).

Zaposleni na univerzitetima u Velikoj Britaniji smatraju da nemaju dovoljno znanja o upotrebi e-učenja i odgovarajuće tehnologije za podršku njihovom učenju (Birch & Burnett, 2009; Blin & Munro, 2008; Hall, 2010; OECD, 2005, prema: King, Boyatt, 2014). Da bi se razvilo ovo znanje i samopouzdanje zaposlenih u njega, razvoj kompetencija osoblja treba da bude pedagoški vođeno što je najvažnije u samom procesu i da se pri tome vodi računa o potrebama ciljne grupe. Dokazano je da stavovi osoblja i njihovo samopouzdanje u veštine korišćenja e-učenja kao i same veštine za e-učenje su faktori koji utiču na nivo usvajanja i primene e -učenja. Uverenja studenata u internetske alate i resurse varira i rezultati pokazuju da studentima treba pružiti podršku da razviju veštine za efikasno bavljenje njima kroz mogućnosti koje pruža e-učenje (King, Boyatt, 2014).

Istraživanja pokazuju i to da aktivnosti instruktora, koordinatora e-nastave, imaju ograničenu ulogu u motivisanju učenika. Motivacija učenika i ponašanje za samoreguliranje učenja su međusobno zavisni. Treba posmatrati ove konstrukte tako da motivacija bude sastavni deo samoregulacijske faze, koja se sastoji od kontinuiranog ciklusa razmišljanja, performansi i samoregulacija. U fazi osmišljavanja, polaznici postavljaju ciljeve, odlučuju o planiranim rezultatima učenja i odabiru strategija učenja i veština rešavanja problema. Motivacija je okidač za aktiviranje sledećeg ciklusa promišljanja, performansi i samoregulacije (Zimmerman i Campillo, 2003, prema: Eom, Ashill, 2018).

Studija koja je istraživala sličnosti i razlike između katarskih i američkih studenata prilikom usvajanja sistema e-učenja putem jednog sistema ("Blackboard Learn") pokazuje da su i jedni i drugi studenti voljni da koriste sistem e-učenja za podršku iskustvu učenja. Jasno je da pojedinci sa većom upotrebom e-učenja usluge potiču aktivniji proces učenja (Levis i dr. 2013, prema: Masri, Tarhini, 2017). Menadžment treba da objasni prednosti usluga e-učenja korisnicima i pruži im i onlajn podršku pored obuke dok korisnici ne dostignu tačku gde će upotreba tehnologija postati glavni deo njihovih aktivnosti učenja i iskustva (Masri, Tarhini, 2017). Ono bez čega nema kvalitetne e-nastave je interakcija. Interaktivne metode, nasuprot tradicionalnim neguju shvatanje u kome se znanje stvara kroz odnose sa drugima, kroz te odnose se ono transformiše . One su značajne jer se kroz interaktivnu nastavu angažuju ne samo misaoni, već i socialni, afektivni i emocionalni procesi (Terhart, 2001). Učenje putem saradnje doprinosi većem postignuću, većem rezonovanju, boljem transferu znanja, razvoju socijalnih kompetencija, razvoju unutrašnje motivacije za učenje, većem samopouzdanju, prijateljstvu, moralnom rezonovanju i ukupnom psihološkom zdravlju (Ševkušić, 1995, prema: Ševkušić, 2003).

Kvalitet komunikacije učesnika u procesu obrazovanja, način, vrsta komunikacije su uvek aktuelna pitanja u savremenoj didaktici (Šehović, Prušević Sadović, 2012). U savremenoj nastavi, pa tako i u e-nastavi , teži se većoj kreativnosti i aktivnosti učenika. Da bi nastava podržala kreativnost potrebno je da nastavnik daje učenicima zanimljive zadatke, da aktivira njihovo mišljenje, uvažava njegove sposobnosti, izaziva njihovu emocionalnu uključenost. Učenik rešava smislene zadatke, istražuje, zaključuje, uopštava, povezuje, saznaje, dobro se oseća u toku učenja i na taj način vezuje pozitivne emocije za određeni predmet kao i za sam proces učenja (Maksić, Pavlović, 2013).

METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

U istraživanju koje je sprovedeno učestvovalo je 69 studenata i 48 profesora Nezavisnog univerziteta Banja Luka. Cilj istraživanja bio je da se ispita u kojoj meri su studenti i profesori Nezavisnog univerziteta u Banjaluci zadovoljni načinom izvođenja e nastave, kao i da se otkriju prednosti i nedostaci ovakvog načina rada. Istraživanje je sprovedeno posle vanrednog stanja, o rezultatima rada tokom istog, s tim što vanredno stanje samo po sebi je samo doprinelo da se ovakav vid nastave intenzivira, tim okolnostima i njegovom uticaju rad se nije bavio.

Zadaci kojim smo se bavili bili su:

1. Sagledati u kojoj meri su studenti i profesori bili motivisani za e-nastavu tokom vanrednog stanja u Republici Srpskoj.
2. Upoznati se sa stepenom zadovoljstva studenata i profesora zajedničkim radom, aktivnošću profesora i studenata, međusobnom komunikacijom kao i e- platformom fakulteta.
3. Identifikovati koje su to prednosti a koji nedostaci e nastave u odnosu na nastavu koja se odvija u učionici.
4. Sagledati šta bi u budućnosti profesori mogli da urade kako bi studenti bili još aktivniji u e-nastavi.

Način prikupljanja i obrade podataka: Google upitnik za prikupljanje podataka. T test, Hi kvadrat test, deskriptivna statistika, holistička paradigma.

INTERPRETACIJA REZULTATA

U prvom zadatku smo želeli da sagledamo u kojoj meri su studenti i profesori bili motivisani za e- nastavu. Pitanja su bila vezana za samomotivaciju i motivaciju i jednih i drugih. Većina ispitanika je dala sebi visoke ocene 4 i 5. Shodno tome, možemo reći da su i studenti i profesori bili motivisani za ovakav način rada.

Razlika je značajna samo kod samomotivacije, odnosno profesori sebe ocenjuju kao motivisanije nego što studenti sebe ocenjuju. Kod procene motivacije studenata se ne razlikuju, tj profesori motivaciju studenata procenjuju isto kao i sami učenici. Profesori i učenici slično ocenjuju profesore, isto tako i profesori i učenici slično ocenjuju učenike. A kasnije se vidi da i jedni i drugi više ocene daju profesorima.

Tabela 1. Motivacija i samomotivacija profesora i studenata

	profesor	N	Mean	Std. Deviation
p05_samomotivacija	student	69	3.77	1.202
	profesor	48	4.21	.874
p06_motivacija_student	student	69	3.77	1.202
	profesor	48	3.79	.922
p13_ocena_profesora	student	69	4.17	1.014
	profesor	48	4.13	.841
p15_ocena_učenika	student	69	3.81	.959
	profesor	48	3.85	.899

Tabela 2. T test za nezavisne uzorke, motivacija i samomotivacija

	t	df	Sig.
p05_samomotivacija	-2.168	115	.032
p06_motivacija_studenata	-.114	115	.909
p13_ocena_profesora	.275	115	.784
p15_ocena_studenata	-.242	115	.809

Tabela 3. T test za zavisne uzorke

Profesori ocenjuju svoju motivaciju višom nego motivaciju studenata.

		Mean	N	Std. Deviation	
Pair 1	p05_samomotivacija	4.21	48	.874	
	p06_motivacija_studenata	3.79	48	.922	
			t	df	Sig.
	p05_samomotivacija - p06_motivacija_studenata		3.906	47	.000

I jedni i drugi (profesori i studenti) ocenjuju bolje rad profesora nego rad učenika

Tabela 4. Ocena rada profesora

	Mean	N	Std. Deviation		
p13_ocena_profesora	4.15	117	.943		
p15_ocena_studenata	3.83	117	.931		
			t	df	Sig.
	p13_ocena_profesora - p15_ocena_studenata		3.996	116	.000

I profesori i student smatraju da ih je najviše motivisala interakcija. Profesore su motivisali najviše radovi studenata i interakcija sa njima 50% ispitanika je to navelo, dok je unutrašnja motivacija bila glavna za 19% profesora. Studenti slično smatraju, oni su mišljenja da je interakcija sa profesorima bila motivišuća i da ih je ona podstakla na rad, njih 52% smatra da su ih povratne informacije profesora motivisale, dok je unutrašnja motivacija bila pokretač za 23% studenata. Nove tehnologije isto motivišu kao i drugačiji koncept rada 32% nastavnika i 25% studenata.

Drugi zadatak odnosio se na stepen zadovoljstva e-nastavom, e- platformom fakulteta kao i načinom komunikacije, aktivnošću profesora i studenata, i zajedničkim radom profesora i studenata. Postoji razlika profesora i učenika po tome da li su zadovoljni e- nastavom – veće je zadovoljstvo kod profesora, skoro svi su zadovoljni, dok kod studenata ima malo i nezadovoljnih.

Tabela 5. Hi kvadrat test u tabelama kontingencije, stepen zadovoljstva e- nastavom

		p01_zadovoljni		Total
		ne	da	
profesor	student	12	56	68
	profesor	1	47	48
Total		13	103	116

Hi kvadrat	df	Sig.	Koeficijent kontingencije
6.849 ^a	1	.009	.236

Postoji razlika profesora i učenika po tome da li je e- nastava bolje od redovne – više učenika kaže da je bolja, dok više profesora smatra da je redovna ipak bolja.

Tabela 6. E nastava i redovna nastava

Crosstab				
Count				
		p09_boljeodredovne		Total
		ne	da	
profesor	student	34	35	69
	profesor	38	10	48
Total		72	45	117

Hi kvadrat	df	Sig.	Koeficijent kontingencije
10.686 ^a	1	.001	.289

Što se tiče povratne informacije, profesori smatraju da su davali jasne povratne informacije studentima, najviše su ukazivali studentima na ono šta je dobro urađeno a šta nije, njih 79% to smatra. Informacije su potkrepljivali i davanjem primera, sugestijama, kao i korekcijom urađenih zadataka. Studenti smatraju da su profesori davali povratne informacije, njih 90% smatra da su profesori većinom to radili, mada 10% smata da uglavnom nisu ili jesu delimično. Najviše su se koristili mejlovi i viber za komunikaciju, kao i e-platforma univerziteta, a u budućnosti je potrebno više koristiti savremene platforme i nove vidove komunikacije. Postoje nastavnici, njih 14% koji smatraju da su sve uradili kako bi motivisali student i da su jako zadovoljni svojim radom, ipak za svaki napredak nužna je doza samokritičnosti.

Studenti smatraju da su im bili jasni zadaci i zaduženja tokom ovog perioda, njih 42% odgovara da apsolutno jesu dok uglavnom jesu odgovara 38% studenata. Njih 5% smatra da im nisu bili jasni zadaci a 15%

da su im delimično bili jasni. Svakako da u budućnosti treba raditi na ovome, jer je interakcija preduslov svake uspešne nastave, stoga ne treba da postoje oni koji imaju nedoumice i nejasnoće u radu.

Profesori navode kontradiktorne odgovore o aktivnosti studenta kroz ovaj vid nastave. Njih 69% smatra da studenti nisu aktivniji kroz e-nastavu nego kroz redovnu nastavu, s druge strane profesori smatraju da 60% studenata bilo aktivnije i više učestvovalo u e-nastavi, u izradi zadataka i ostalih zaduženja, nego tokom redovne nastave. Čak 17% profesora ne može da proceni da li postoje studenti koji su tokom e nastave bili aktivniji u odnosu na redovnu nastavu. Kada treba oceniti e-platforamu fakulteta i profesori i student su jako zadovoljni, skoro svi anketirani je ocenjuju jako korisnom. Studenti smatraju da se sadržaji i obaveštenja na e-platforamu postavljaju blagovremeno, to smatra 87% studenata.

U trećem zadatku, cilj nam je bio da identifikujemo prednosti i nedostatke e-nastave u odnosu na redovnu od strane profesora i studenata. Kada govorimo o prednostima, neke zajedničke su identifikovali i profesori i student, to su: više izbora i slobode u radu, studentima koji rade više odgovara ovaj način rada, dostupnost materijala i profesora, komforanost pri radu, fleksibilnost, lakša organizacija, ekonomičnije sve navedeno je prepoznato kao prednost od strane 50% studenata i 40% profesora. Novi pristup nastavi koji utiče na istraživački rad i veće angažovanje studenata – prepoznato od strane 13% profesora i 6% studenata.

Studenti još izdvajaju: Više slobodnog vremena njih 17% to smatra kao bitnu prednost, lakša i brža komunikacija sa profesorima i drugim studentima prednost je za 10% ispitanih studenata. Profesori prepoznaju kao prednost i : što veći broj studenata dolazi na predavanja - 8% to navodi, veću motivaciju studenata za nastavu -6%, priliku za međunarodnu saradnja i studiranje navodi 4%, radove studenata koji postoje i pisani trag o njima što utiče na lakše formiranje ocene - 4%. Kada govorimo o nedostacima, prepoznati su sledeći. Profesorima i studentima nedostaje najviše socijalizacijski aspekt nastave i živa reč, to smatra 57% profesora i 10% studenata. Profesorima je čini se socijalizacija bitnija. Pouzdanost interneta i problemi sa istim, kao problem vidi 6% profesora i 7% studenata. Problem provere znanja i ispitivanja navodi 4% profesora i 4% studenata. Da je ovakav vid nastave bez mane smatra 8% profesora i 33% studenata. Što se tiče četvrtog zadatka, zanimalo nas je šta bi u budućnosti mogli profesori da urade kako bi studenti bili još aktivniji kroz e -nastavu. Profesori smatraju da bi mogli bolje da dizajniraju i pripremaju edukativni materijal za studente, da više ocenjuju, testiraju onlajn, da koriste i druge savremene platforme i predavanja uživo.

ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

E-nastava i e-učenje su procesi čije mogućnosti tek otkrivamo. Samo stalnim usavršavanjem i sticanjem kompetencija za e-nastavu možemo studentima i društvu ponuditi znanja i vještine potrebne za vreme u kome živimo. Istraživanje je pokazalo da su profesori i studenti Nezavisnog univerziteta u Banjoj Luci zadovoljni načinom realizacije e-nastave tokom vanrednog stanja. Studentima više nego profesorima odgovara ovaj vid nastave i manje im nedostaje socijalizacija kao i kontakt licem u lice. Studenti i profsori vrednuju visoko rad jedni drugih, s tim što studenti više ocene daju profesorima nego profesori studentima. Studenti su samokritičniji kada ocenjuju sopstveni rad. Kada govorimo o prednostima i nedostacima e-nastave, svakako je mnogo više prednosti kako smo i videli u radu. E- platforma koju univerzitet koristi se pokazala jako korisnom prema proceni kako profesora tako i studenata.

U budućnosti treba raditi na tome, da ne postoje studenti, ma kako mali broj to bio u našem istraživanju, koji smatraju da su im delimično jasni zadaci i zaduženja ili da im nisu jasna zaduženja uopšte, jer je dobra interakcija i komunikacija preduslov svake nastave pa tako i e- nastave. Svakako brojna su pitanja i dileme koje e-nastava donosi. Ono što je sigurno da ona zahteva dobru organizaciju, uslove i motivaciju svih aktera. Važno je da i obrazovna politika zemlje daje jasne strategije, smernice i pravilnike za relizaciju e-nastave, kako bi bilo što manje nedoumica. Neka buduća istraživanja mogu se bazirati na komparaciji ishoda koji se dobijaju e-nastavom i redovnom nastavom.

CONTENT OF STUDENTS AND PROFESSORS WITH CONDUCTING E-TEACHING METHODS AT THE INDEPENDENT UNIVERSITY OF BANJA LUKA, DURING HEALTH LOCKDOWN IN REPUBLIKA SRPSKA

Abstract: E-teaching is a challenge and a necessity of the times we live in. This paper emphasizes advantages and shortcomings of e-teaching, through research of different countries and our research as well. The aim of our research was to examine the extension of students' and teachers' content with implementation of e-teaching methods, at the Independent University of Banja Luka. In addition, we wanted to examine forms of e-teaching methods and also their advantages and disadvantages. Professors and students positively perceived manners and effects of work during health lockdown. The results show that students are more inclined to such work methods, than professors. Students regard the work of professors very highly and are more prone to self-criticism, when evaluating their own work. Students and professors are very pleased with usefulness of

the university e-platform. For future reference, attention should be paid to decreasing the number of students who find their tasks and duties only partially clear, or not clear at all. Especially since the preconditions of all methods of teaching, as well as e-teaching, are precisely good interaction and communication. Furthermore, professors found that greater effort needs to be invested in: design and preparation of educational material for students, forming grades, online testing and use of contemporary educational platforms, regardless of the university platform and organizing live lessons.

Keywords: *e-teaching, interaction of professors and students, e-teaching motivation*

LITERTURA:

1. Chang, H.H., Fu, S.C., Huang, Y.C. (2017). Willingness to adopt or reuse an e-learning system: The perspectives of self-determination and perceived characteristics of innovation. *Innovations in Education and Teaching International*, Vol. 54, No. 5, 511-520.
2. Delor, Ž. (1999). *Obrazovanje skrivena riznica - izveštaj međunarodne komisije o obrazovanju za 21. vek*. Beograd: Ministarstvo prosvete Vlade Republike Srbije, 131-145.
3. Eom, B.S., Ashill, J.N. (2018). A System's View of E-Learning Success Model. Empirical Research. *Decision Sciences Journal of Innovative Education*. Vol. 16, No.1, 42-77.
4. Joksimović, S. (2005). *Vaspitanje mladih za demokratiju*. Beograd: Institut za pedagoška istraživanja. Beograd: Čigoja.
5. Keely, B. (2010). *Ljudski kapital. Kako ono što znate oblikuje vaš život?* OECD. Ministarstvo prosvete Republike Srbije. Beograd: Zavod za udžbenike.
6. King, E., Boyatt, R. (2014). Exploring factors that influence adoption of e-learning within higher education. *British Journal of Educational Technology*, Vol. 46, No. 6, 1272-1280.
7. Maksić, S., Pavlović, J. (2013). *Nastava koja podržava kreativnost. Nastava i učenje-kvalitet vaspitno-obrazovnog procesa*. Univerzitet u Kragujevcu, Učiteljski fakultet u Užicu, 53-64.
8. Masri, El. M., Tarhini, A. (2017). Factors affecting the adoption of e-learning systems in Qatar and USA: Extending the Unified Theory of Acceptance and Use of Technology 2 (UTAUT2). *Education Tech Research Dev*, 65:743-763.
9. Meyer, H. (2005). *Što je dobra nastava?* Zagreb: Educa.
10. *Smernice za unapređivanje uloge informaciono-komunikacionih tehnologija u obrazovanju* (2013). Beograd: Nacionalni prosvetni savet Republike Srbije.
11. *Strategija razvoja informacionog ruštva Bosne i Hercegovine* (2004). Višeće ministra BiH.

12. Strateški pravci razvoja visokog obrazovanja u Federaciji Bosne i Hercegovine od 2012. do 2022. "Sinergija i partnerstvo "(2012). Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke.
13. Šehović,S., Prušević, S.F. (2012). Izbor metoda poučavanja. *Pedagogija*, LXVII, br. 4, 588-593.
14. Ševkušić, S. (2003). Kreiranje uslova za kooperativno učenje: osnovni elementi. *Zbornik Instituta za pedagoška istraživanja*, br. 35, 94-110.
15. Terhart, E. (2001). *Metode poučavanja i učenja*. Zagreb: Educa.